

KOMENTARZ

Wileński szczyt Trójmorza pod hasłem bezpieczeństwa

Kinga Dudzińska

11 kwietnia 2024 r. odbył się w Wilnie dziewiąty szczyt Inicjatywy Trójmorza (TSI). Wojenne okoliczności zdeterminowały postanowienia końcowej deklaracji, mocniej ukierunkowując przyszłe działania TSI na poprawę bezpieczeństwa regionu. Takie podejście ma sprzyjać partnerstwu transatlantyckiemu oraz mobilizować UE do utrzymania aktywnej polityki wschodniej i działań na rzecz odbudowy Ukrainy. Choć głównym celem Inicjatywy jest wzmacnianie współpracy regionalnej, coraz bardziej otwiera się ona na partnerów zewnętrznych – do grona strategicznych dołączyła Japonia.

W jakich okolicznościach odbył się dziewiąty szczyt TSI?

Na atmosferę szczytu wpłynęła przede wszystkim sytuacja w regionie, w tym trwające działania wojenne na Ukrainie. Litwa podkreślała rosnące zagrożenie ze strony Rosji, by skutecznie mobilizować państwa Europy Środkowej i UE, m.in. do wzmocnienia polityki wschodniej i rozwoju Partnerstwa Wschodniego. Uczestnicy TSI podkreślali konieczność izolowania Rosji na arenie międzynarodowej i potrzebę wykorzystania zamrożonych rosyjskich aktywów na rzecz Ukrainy. Z zadowoleniem przyjęli ponadto dalsze zainteresowanie Inicjatywą ze strony Niemiec i obecność przedstawicieli USA oraz nowego partnera strategicznego TSI – Japonii. Wyzwaniem pozostają tegoroczne wybory do Parlamentu Europejskiego, które będą od państw Inicjatywy wymagały większego jej umocowania w ramach polityki UE, co nie będzie łatwe m.in. ze względu na rozbieżne interesy poszczególnych państw. Może się to okazać szczególnie ważne, jeśli USA zmniejszą zaangażowanie w Europie po wyborach na jesieni br.

Jakie są główne ustalenia szczytu w Wilnie?

Pod wpływem Litwy postanowienia deklaracji ze szczytu zostały sformułowane jako element wzmacniania bezpieczeństwa i odporności państw regionu wobec

rosnącego zagrożenia ze strony Rosji i Białorusi. W tym duchu została przedstawiona m.in. kontynuacja projektów logistycznych, w tym połączeń transportowych, np. istotnych dla Litwy i pozostałych państw bałtyckich Rail Baltica i Via Baltica oraz Via Carpatia. Państwa TSI wyraziły ponadto ponowne poparcie dla rozszerzenia UE, nie tylko o Ukrainę, ale też np. o Bałkany Zachodnie. Po raz kolejny podkreśliły rolę USA jako partnera strategicznego i gwaranta bezpieczeństwa w Europie Środkowej, a także ich szczególne wsparcie dla państw wschodniej flanki NATO. TSI rozszerzyła jednocześnie współpracę z krajami spoza regionu, a partnerem strategicznym została Japonia – ważna pod kątem utrzymania łańcuchów dostaw i relacji z regionem Indo-Pacyfiku. Wzmocnieniu współpracy i realizacji strategicznych projektów ma służyć także utworzenie kolejnego pakietu w ramach Funduszu Trójmorza (celowego narzędzia inwestycyjnego) – ma on sprzyjać współpracy w ramach partnerstw publiczno-prywatnych. Jednocześnie w ramach przewidywanych działań inwestycyjnych priorytet nadano efektywnej transformacji energetycznej z wykorzystaniem zielonych technologii.

Jaką wizję TSI zaprezentowała Litwa?

Litwa podporządkowała program szczytu priorytetom własnej polityki zagranicznej. Dotyczy to przede wszystkim

KOMENTARZ PISM

wzmacniania partnerstwa z USA i ich roli gwaranta bezpieczeństwa w regionie. Wiąże się to z dalszym ograniczaniem relacji z Chinami, w tym na korzyść innych azjatyckich partnerów. Kluczowe jest też izolowanie Rosji na arenie międzynarodowej, czemu sprzyja poparcie dla restrykcyjnej polityki sankcji UE i skupienie się na wzmacnianiu niezależności energetycznej i zwiększaniu odporności państwa na rosnące zagrożenia, np. w zakresie cyberbezpieczeństwa i infrastruktury krytycznej. Właśnie z perspektywy bezpieczeństwa Litwa zdefiniowała w ramach TSI poszczególne założenia i projekty, w tym infrastrukturalne, które zostały uznane za element służący obronie wojskowej. Wsparcie innowacji w dziedzinie zielonych technologii było dla niej ważne ze względu na jej dążenie do rozbudowy i stworzenia atrakcyjnych warunków inwestycyjnych dla tego sektora.

Czy TSI odegra rolę w odbudowie Ukrainy?

Z uwagi na definiowanie TSI jako inicjatywy o charakterze infrastrukturalno-projektowym uczestnicy wskazywali potencjał tkwiący w możliwych inwestycjach przy odbudowie Ukrainy. Ukraińska gospodarka odnotowuje powolne wzrosty, a państwo jest otwarte na zmiany ustawodawstwa zgodnie z unijnymi wytycznymi. Państwa TSI podkreślały rolę ukraińskiego sektora energetycznego jako istotnego elementu we wzmacnianiu bezpieczeństwa w regionie. Biorąc pod uwagę regionalne uwarunkowania, mają szansę stać się kluczowymi partnerami w jego rekonstrukcji. Podobnie obiecująco przedstawia się branża transportowa i konieczność odbudowy infrastruktury logistycznej. Wyzwaniem pozostają jednak m.in. wojenne gwarancje ubezpieczeniowe i wciąż wysokie ryzyko inwestycyjne, z czym zagraniczni partnerzy Ukrainy zmagali się jeszcze przed rosyjską agresją. Poszukiwanie odpowiedzi na te problemy jest wyzwaniem dla Polski, która w 2025 r. będzie sprawować przewodnictwo w Radzie UE i będzie gospodarzem kolejnego szczytu TSI – w Warszawie.